

150 1985

~~150~~ JRG 8 NR. 1

''Kroniĳck''

2, -

MEDEDELINGEN
Oudheidkundige Kring
 Voorst

Oudheidkundige kring Doorst

8e jaargang nr.1.

Bestuur:

Voorzitter: R.Kloosterboer, Rijksstraatweg 5, Wilp.
Penningmeester: A.J.Bessels, Enkweg 9a, Posterenk.
Secretaris: A.J.Fransen, v.d.Duyn v.Maesdamstr. 84, Twello.
Archivaris: H.J.ten Hove, Tuinstr.24 Voorst.
Leden: C.Bieze-v.Eck, Omloop 47, Twello.
A.H.Rengersen, Zeedijk 33, Nijbroek.
J.Lubberts, Kon.Wilhelminastr.10, Terwolde.
Redactieadres: J.Lubberts, Kon.Wilhelminastraat 10, Terwolde,
Tel. 05717-1760.

INHOUD.

1. Verslag alg.ledenvergadering.	A.J.Fransen.
2. Lezing veldnamenonderzoek door Hr.Krozenbrink.	A.J.Fransen.
3. Herdenking 1940-'45.	A.J.Fransen.
4. Excursie abdij Sion.	A.J.Fransen.
5. Extra Cronijck.	J.Lubberts.
6. Verslag lezing Hr.Piepenbroek.	A.H.Rengersen.
7. Geschiedenis dorpskerk Twello.	D.Lekkerkerker.
8. Brief'n va Gradus Struuk'nkamp.	Gradus.
9. Zo maar wat gedachten over namen. deel 2.	A.J.de Weerd.
10. Da Middelburg.Een Gietelse boerderij.	mr.J.H.Hermsen.

Niets uit daze uitgave mag worden overgenomen zonder toestemming van de redactiecommissie.

VERSLAG VAN DE ALGEMENE LEDENVERGADERING VAN DE OUDHEIKUNDIGE KRING VOORST.
gehouden op 21 maart 1985 in het dorpshuis "de Pompe" te wilp.

Aanwezig waren: de bestuursleden mevr. Dulack-Klaaysen, de heren Bessels (penningmeester), Fransen (secretaris), ten hove, Lubberts (wnd. voorzitter) en Rengersen. Aan overige leden en belangstellenden waren 39 personen aanwezig.

Afwezig met kennisgeving: de heer Kloosterboer, bestuurslid.

1. Opening en agendum;

Om 19.30 uur opend de voorzitter de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Hij deelt mede dat de heer Kloosterboer verhinderd is, de vergadering voor te zitten.

2. Mededelingen en ingekomen stukken,

De voorzitter memoreert diverse activiteiten van de vereniging. In het afgelopen verenigingsjaar is het veldnamenonderzoek in de gemeente Voorst van start gegaan. Het Meertens Instituut in Amsterdam heeft hierbij geadviseerd.

Het klederdrachtproject is eveneens ter sprake geweest. Hoewel de start van dit project nog niet rond is, zal men toch proberen dit project van de grond te krijgen.

De gemeentelijke monumentencommissie, waarin een tweetal leden van de Oudheidkundige Kring Voorst zitting hebben, is volop bezig.

Ter gelegenheid van de herdenking van de bevrijding zal een extra "Kronyck" worden uitgegeven. Bovendien zullen een tentoonstelling in de N.H. Kerk te Wilp en een video-filmvoorstelling in de "Smidse" worden gehouden ter gelegenheid van de bevrijding van de gemeente Voorst.

Omtrent een eigen onderkomen voor de Oudheidkundige Kring in het voormalige schoolgebouw te Gietelo in de gemeente Voorst nog een gesprek gaande.

3. Notulen vorige algemene ledenvergadering.

Zie "Kronyck" 7e jaargang nr. 2, bis. 2.

De notulen worden zonder discussie vastgesteld.

4. a: Jaarverslag.

Het jaarverslag van de secretaris wordt zonder discussie voor kennisgeving aangenomen.

b: Financieel overzicht van de penningmeester.

De penningmeester geeft vervolgens een toelichting op het exploitatieoverzicht en de staat van bezittingen en schulden. Het financiële overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

5. Verslag van de kascommissie.

Nadat van de zijde van de kascommissie verslag is gedaan van het onderzoek van de boeken en bescheiden en de boekhouding in orde is verklaard, dankt de voorzitter de penningmeester en de kascommissie voor hun werkzaamheden.

6. Benoeming kascommissie.

Aftredend is de heer H.H. Peeters, in zijn plaats wordt benoemd mevr. J. Nuyt-Leewis.

7. Bestuursverkiezing.

Aftredend zijn mevr. M. Dulack-Klaaysen (niet herkiesbaar) en de heer A.H. Rengersen (herkiesbaar). De voorzitter stelt voor bij een enkelvoudige kandidaatstelling in de vakature Dulack-Klaaysen mevrouw mr. C. Biezevan Eck te benoemen. Aangezien niemand uit de vergadering zich tegen de benoeming verklaart, wordt vervolgens mevrouw Bieze-van Eck benoemd en de heer Rengersen herbenoemd.

De voorzitter spreekt vervolgens een kort dankwoord tot mevrouw Dulack-Klaaysen en memoreert daarbij de nauwe betrokkenheid van mevrouw Dulack bij de vereniging vanaf de oprichting. Hij verwelkomt vervolgens het nieuwe bestuurslid mevrouw Bieze en wenst haar een prettige samenwerking in de komende tijd toe.

8. Rondvraag.

De heer J. Wesdorp informeert naar het doorgaan van de excursie naar abdij Sion, die vorig jaar door het bestuur is toegezegd.

De voorzitter licht de achtergronden toe, die tot de vertraging in het doorgaan van de excursie hebben geleid. Gelukkig is thans een datum op korte termijn bekend: 2 mei.

9. Sluiting huishoudelijk gedeelte.

De voorzitter dankt de vergadering voor de discussie en sluit de vergadering om 20.15 uur.

Na de pauze krijgt de heer drs. G.J.H. Kroesenbrink van het Saring Instituut te Doetinchem het woord.

LEZING VELDNAMENONDERZOEK.

De heer Kroesenbrink heet alle aanwezigen van harte welkom en stelt zich voor als directeur van het Saring Instituut, dat zich toelegt op het streven om het streekeigene te bewaren van de Gelderse Achterhoek en de Liemers.

Dit gebeurt onder meer met behulp van werkgroepen en door het opzetten van documentaire verzamelingen, zoals foto-archieven, collecties boeken, kaart-systemen, etc.

Andere vergelijkbare instituten zijn bijvoorbeeld de IJsselacademie (Kampen / IJsselstreek) en de Fryske Academie.

Een van de activiteiten is bovendien het begeleiden van veldnaamonderzoeken. Veldnamen hebben in het verleden een belangrijke betekenis gehad omdat de boeren veldnamen gebruikten voor het aanduiden van stukken land, in plaats van kadastrale nummers. Uit een veldnaam kunnen bepaalde zaken met betrekking tot dat stuk grond worden afgeleid. Veldnamenonderzoeken hebben tot doel, de veldnamen - die over het algemeen in de vergetelheid zijn geraakt - weer opnieuw tot leven te wekken door ze op lijsten te registreren. Dit gebeurt door vrijwilligers die ter plaatse goed bekend zijn en daarbij letterlijk "de boer opgaan" om de veldnamen door het interviewen van oudere mensen te achterhalen.

De namen worden bij voorkeur in de plaatselijke streektaal genoteerd. Bij een veldnamenonderzoek wordt hiervoor vooraf een afspraak gemaakt met betrekking tot de te gebruiken spelling. Klankverschil kan in dit geval betekenis hebben. Veldnamenonderzoek is een mondeling onderzoek. Pas later wordt aan de hand van archiefonderzoek de juistheid van de veldnaam - en de eventuele daaraan verbonden mondelinge overleveringen - gecontroleerd, voor zover dat tenminste mogelijk is.

In de veldnamen zitten oude klanken en namen verwerkt. Voorbeelden: (ap)pa = water, heuzne = hoek, rade = gerooid stuk bos.

Veldnamen kunnen iets zeggen over het grondgebruik: de koemoate, de Reuvekamp (reuve = biet of raap), of over de grondgesteldheid en begroeiing, bijvoorbeeld: stegge = laag zandweggetje. Men moet echter nogal voorzichtig zijn in het interpreteren van betekenissen. Sommige kernwoorden kunnen meerdere betekenissen hebben, hetgeen van streek tot streek verschilt.

De meeste Oost-Nederlandse gemeenten hebben een netwerk van veldnamen gekend. Reeds voltooide onderzoeken zoals in Winterswijk hebben aan het licht gebracht, dat niet alle namen meer te achterhalen zijn. Een score van 80 procent gevonden namen is hoog.

De gevonden namen worden op de kaart ingetekend.

Na de lezing ontspant zich nog een levendige discussie. Be voorzitter heeft reeds voor de aanvang van de lezing gememoreerd, dat ook in de gemeente Voorst een veldnamenonderzoek is gestart, waarbij de heer B. Dolnan te Twello als coördinator optreedt.

Hopelijk rollen binnenkort de eerste resultaten van dit onderzoek bekend worden.

Na een dankwoord aan de aanwezigen sluit de voorzitter de bijeenkomst om 22.45 uur. (A.J. Fransen)

SFEERVOLLE HERDENKING BEVRIJDING GEMEENTE VOORST.

Herdenkingsbijeenkomst.

Op vrijdag 12 april j.l. werd een herdenkingsbijeenkomst gehouden, georganiseerd door het gemeentebestuur in samenwerking met de Oudheidkundige Kring Voorst, in de N.H. Kerk te Wilp, ter nagedachtenis aan het feit dat veertig jaar geleden Canadezen en andere bevrijders de IJssel overstaken, om op de Wilpse Klei aan land te gaan, hetgeen het begin was van de bevrijding van de gemeente Voorst en een groot deel van de rest van Nederland van de Duitse bezetting.

De bijeenkomst werd voorafgegaan door een kranslegging door het gemeentebestuur bij de gedenkplaat in de muur van de oude kerk. Deze plaat is op 16 april 1982 onthuld door Z.K.H. Prins Bernhard en is een eerbetoon aan de militairen van de 48th Highlanders of Canada, die op 12 april 1945 op Voorster grondgebied sneuvelden.

Binnen heette burgemeester mr. J.H.J. van Blommestein van Voorst, na orgelmuziek van Wim Riefel en zang van het Hervormd Kerkkoor, alle aanwezigen welkom. Vervolgens kreeg een rij sprekers het woord, onder wie mevrouw B. Beeker (die de gebeurtenissen op 12 april 1945 van nabij meemaakte), pastor Noordink en de heer R. Kloosterboer. Uit hun woorden kwam o.a. naar voren, dat herdenken nodig blijft.

Herdenkingstentoonstelling Oudheidkundige Kring.

Hierna volgde de opening en bezichtiging van de expositie die de Oudheidkundige Kring in het Romaanse deel van de N.H. Kerk te Wilp had ingericht. Hierbij had de Kring de hulp ingeroepen van de heer Boersma uit Ede, die vrijwel al het materiaal leverde. De expositie werd geopend door burgemeester van Blommestein. Ook de twee daarop volgende dagen was de expositie voor publiek te bezichtigen. Door middel van een groot aantal foto's, publikaties, gebruiksvoorwerpen, militaire uniformen en attributen kreeg men een goed beeld van de totale oorlogstijd 1940 - 1945 in Nederland. Voor de expositie was zeer veel belangstelling.

Filmvoorstelling in Wilp.

Op de avond van de 12e april werd in zaal "De Smidse" te Wilp de bevrijdingsfilm getoond, handelende over de bevrijding van Deventer, Wilp en Twello. Ook voor deze activiteit van de Oudheidkundige Kring was veel belangstelling. Commentaar bij de beelden werd geleverd door de heren van Baalen en van Zanten uit Deventer. Als extra toegift werd een reconstructiefilm getoond over de bevrijding, waarin enkele personen werden geïnterviewd, die de bevrijding ter plaatse hebben meegemaakt. De heer R. Kloosterboer sprak namens de O.K. een kort dankwoord. (A.J. Fransen)

GESLAAGDE EXCURSIE NAAR ABDIJ SION.

Op donderdagavond 2 mei j.l. organiseerde de Oudheidkundige Kring een excursie naar abdij Sion te Diepenveen. De belangstelling hiervoor bleek zo groot te zijn, dat geruime tijd tevoren de groep aanmeldingen gesplitst moest worden in 2 groepen. Een en ander had tot gevolg, dat de excursie herhaald werd op woensdagavond 15 mei.

De excursies lagen in het verlengde van de lezing, die pater E.H.P. Gemmeke uit Deventer in 1984 voor ons heeft gehouden.

Nadat de deelnemers welkom werden geheten door pater Desiderius, werd via een wandeling door de kloostertuin het hoofdgebouw met de uit 1890 daterende kerk bereikt. Na enige uitleg door de vriendelijke en spraakzame pater woonde de deelnemers van de excursie de avondwijding in de kerk bij.

Na deze dienst verliet men de kerk, daarbij een glimp opvangend van de kapittelzaal en werd teruggewandeld naar het gastenhuis aan de ingang.

De enigszins verkleumde deelnemers wachtte vervolgens een warm onthaal met koffie en een duidelijke dia-voorstelling over het reilen en zeilen in het ruim honderd jaar oude klooster, waarna vragen konden worden gesteld.

De deelnemers konden op een geslaagde excursie terugzien. (A.J. Fransen)

EXTRA KRONYCK.

De extra Eronyck, die de Oudeheidkundige Kring heeft uitgegeven in verband met de overtocht van de Canadezen te Wilp, is een groot succes geweest. De totale oplage is ruim 300 stuks geweest. Hoewel in mindere mate geldt dit ook voor het dagboek van de heer Kloosterboer.

Er is nog steeds vraag naar deze uitgaven, doch helaas kunnen wij hieraan niet meer voldoen.

Wel wil de redactie-commissie er aan meewerken om nogmaals een soortgelijke uitgave te verzorgen met uitgebreidere gegevens, de gehele gemeente Voorst betreffende. Derhalve doet de redactie-commissie een beroep op U allen om, wanneer U iets weet wat hiervoor geschikt is of U kent iemand die over de periode '40-'45 notities bijgehouden heeft, dit door te geven aan de redactie-commissie.

Bij voorbaat dank. (J. Lubberts)

DE VIER JAARGETIJDEN OP EN LANGS DE IJSSELDIJK.

Op 15 november j.l. hield de heer Piepenbroek uit Wilp een lezing over bovengenoemd onderwerp voor de leden van de Oudheidkundige Kring in het dorps huis "De Pompe" te Wilp. De lezing werd gehouden aan de hand van een serie fraaie dia's over bloemen, paddestoelen, insecten, enz., zoals die op en nabij de Veluwe Bandijk te vinden zijn, met name op het zeer fraaie dijktraject van Wilp naar Voorst, o.a. in het landgoed De Poll.

De dia's dateren uit de periode 1974 - 1982. In dit gebied zijn nog bijzondere soorten paddestoelen te vinden, waaronder zeer kleine soorten (2 mm Ø), die daardoor zeer onopvallend zijn.

Behalve paddestoelen zijn hier ook fraaie bloeiende planten in het landschap te zien, alsmede diverse vlindersoorten. Ook in de herfst en in de winter is in dit gebied van alles te zien.

De conclusie na het zien van de fraaie verzameling dia's, dia als resultaat van intensief zoeken, gedurende 8 jaar kon worden samengesteld is, dat de natuur ook hier geleidelijk aan achteruit gaat. Een aantal dia's is nu al historie. De bezoekers konden op een geslaagde avond terugzien. (A.H.R.)

UIT DE GESCHIEDENIS VAN DE DORPSKERK VAN TWELLO.

1.

De restauratie van dit monumentale gebouw, enkele maanden geleden gereed gekomen, is een goede aanleiding een en ander mee te delen over zijn geschiedenis, bijv. wanneer het gebouwd werd en hoe het in de loop der eeuwen zijn huidige gedaante bereikte.

Ons verhaal zal echter meer zijn dan een bouwgeschiedenis. Om het in een breder kader te plaatsen zal ook de kerkelijke geschiedenis en die van dorp, streef en gewest telkens ter sprake komen.

Over de ouderdom van het gebouw heeft lange tijd onzekerheid bestaan. De meningen liepen uiteen. Terwijl sommigen koor, sacristie en toren als de oudste gedeelten beschouwden, stammend uit de 15e eeuw, zagen anderen er een na genoeg geheel 16e eeuwse bouwwerk in, daterend van na de kerkbrand van 1522. Nu is er tijdens de restauratie meer licht in deze zaak gekomen. Toen vorig jaar de binnenmuren geheel ontleisterd waren heeft een bouwkundige van de Rijksdienst voor de Monumentenzorg het gebouw van boven tot onder bestudeerd. Uit allerlei aanwijzingen (zoals soort en grootte van steen, bouwnaden, voegen, kapconstructie) heeft hij een bouwgeschiedenis samengesteld. Het desbetreffende rapport pretendeert wel niet het laatste woord in dezen te zijn, niettemin mag het een grote mate van waarschijnlijkheid niet ontzegd worden. Vooraf gaat nu hier een korte samenvatting van de conclusies van het rapport. Later zullen, in dit artikel te zijner plaatse de diverse onderdelen ter sprake komen met eventueel commentaar.

Het oudste deel van de kerk is, volgens het rapport, de toren, d.w.z. van de huidige de twee onderste geledingen (later is hij verhoogd). Hij werd omstreeks het jaar 1400 tegen een al bestaand kerkje gebouwd. Ongeveer 50 jaar later werd het koor van genoemd, kerkje vervangen door het huidige hoge gotische. Tegelijkertijd werd tegen de noordmuur de sacristie gebouwd (in later eeuwen bij de kerkruimte getrokken). Rond het jaar 1500 werd het oude schip afgebroken en een nieuw opgetrokken tot de hoogte van het koor. Na de brand van 1522 werden schip en koor van een nieuwe kap voorzien en werden daaronder gewelven gemetseld. Tenslotte kreeg de toren omstreeks 1550 zijn derde geleding, waarmee hij zijn huidige hoogte bereikte.

2.

Oudste geschiedenis (tot ± 1400)

De vraag dringt zich op: wat was het voor kerkje, dat omstreeks 1400 een toren kreeg? Het bovengenoemde bouwrapport schetst het volgende beeld: het was een gebouw, een paar meter lager dan en ongeveer half zo groot als het huidige. Het schip was circa 9.70 m breed, dat betekent even breed als het huidige. De lengte bedroeg circa 12.20 m. Dit komt er op neer, dat zijn grondvlak precies even groot was als dat van de huidige twee brede schiptraveeën (vanaf de toren). Hierop sloot dan een koor aan, versmald, zegt het rapport, d.w.z. smaller dan het schip. Hat is jammer, dat er tijdens de restauratie geen gelegenheid was voor oudheidkundig bodemonderzoek binnen de muren, om eventueel sporen van dat eerste kerkje bloot te leggen.

De snelle aanleg van een vloerverwarming, noodzakelijk voor de aanvang van ander restauratiewerk, liet geen tijd. Tenslotte nog dit: het oude gebouw was van baksteen. Turfsteen, zoals gebruikt bij de bouw van de (oudere) kerken te Wilp en Voorst, respektievelijk in de 11e en 12e eeuw, is hier nooit aangetroffen.

Wanneer vond hier die bouw nu plaats? Waarschijnlijk in de loop van de 13e eeuw. Tegen het eind van die eeuw namelijk, in 1298, wordt in het inkomstenregister van de St. Pietersproosdij te Utrecht melding gemaakt van een "parochia Twenlo". (Hier duikt voor het eerst in de geschiedenis de naam van ons dorp op. Twentlo wordt later Twenlo en nog weer later Twello of Twelle). Uit het woord "parochia" mogen we wel concluderen, dat er in 1298 hier een kerk stond, waarin de parochianen samenkwamen. Maar van wanneer dateert haar begin? Nu is er aanwijzing, dat zij oorspronkelijk gebouwd werd als kapel. Trouwens de geschetste vorm (zonder toren) en de afmetingen deden al denken aan een kapel.

De bewuste aanwijzing is te vinden (Hans Hermsen attendeerde er al op in een Dev. Dagbladartikel van 1-9-83) in een document uit het archief van het H. Geestgasthuis te Deventer. Een inventaris van de bezittingen, die het gasthuis in deze streek, ook in Twello, had, is bewaard gebleven. Hij werd opge maakt in het jaar 1565, toen alle grondeigenaren (ge-erfden of erfgenamen in de taal van die tijd) opgeroepen waren bij te dragen in de herstelkosten van de afwateringssluis te Hulsbergen (onder Hattem), die bij een overstroming radikaal was weggespoeld. Elke eigenaar moest naar evenredigheid bijdragen. Op deze inventaris nu komt ook "eene hoffstede by der kercken in Twello genoemt" in den dalle" voor. Zij stond op de plaats, waar later in 1661, het huis "Hof ten Dale" verrijzen zou en twee eeuwen later het notarishuis van de familie Everts, dat in 1926 zou worden tot hotel "de Statenhoed", inderdaad, zoals iedereen wel weet, bij de kerk van Twello. Als bewijs van eigendom haalt de rentmeester in genoemd stuk een pachtovereenkomst uit het jaar 1406 aan. Maar nog verder gaat hij terug. Hij deelt mee, dat in oude rekeningen de hofstede ook wel de "Knuppershoffstede" genoemd wordt. En dan schrijft hij (en hier komen we tot ons doel): "het schynt dat wy (d.i. het gasthuis) hyr siaers tyns (belasting) van betalen, want aldus vynde ick geschreven in een zeer olt perkamenten boeck, flio 8: In (d.i. Een) tyns van den hoffstedyken by der capelle to Twello V.D. (d.i. vijf denariën)".

Zie hier een herinnering aan de tijd, dat het kerkje nog kapel was. Maar hoe ver we hier terug zijn in de tijd, blijft duister. Welke jaren het oude perkamenten boek bestrijkt blijkt niet. Bovendien is het mogelijk, dat men nog van kapel sprak, toen het gebouw al jaren kerk was. Zoveel is wel aannemelijk, dat hier eens een kapel stond, later, in elk geval vóór 1298, tot parochiekerk verheven.

Dat al vóór 1200 van een kerk te Twello melding gemaakt zou zijn, zoals op het A.N.W.B, bordje bij de ingang van de uitbouw te lezen staat, daarvoor ontbreekt een schriftelijk bewijs. Het is ook zeer onwaarschijnlijk. Verder bronnenstudie kan nog iets opleveren. Intussen willen we proberen te reconstrueren hoe het in de 13e eeuw gegaan kan zijn.

3.

Een kapel in Twello duidt erop, dat in de eerste helft van de 13e eeuw deze streek nog dun bevolkt was. Een kerspel (parochie) had dan ook een grote uitgestrektheid.

Centraal stond een kerk, met in de buurtschappen op korte of langere afstand, een kapel, die vanuit de hoofdkerk bediend werd. Toen door de bevolkingsgroei in de loop van die eeuw behoefte ontstond aan meer kerken, kwam het tot kerspelsplitsing. Een buurtschap werd een zelfstandige parochie, de kapel tot parochiekerk verheven.

Hoe is dit proces in deze buurt verlopen? Waaronder ressorteerde in die begintijd de kapel van Twello? Er zijn verschillende mogelijkheden.

a.

Er zijn er, dia in de richting van Wilp kijken, een zeer oude plaats met een oude kerk. Mr. S. Muller Hzn, die een boek "De kerkelijke indeling ± 1550" schreef, vermoedt, dat Wilp de moederkerk is van de andere op de linker IJssel-oever gelegen kerken. Het zou kunnen. Het feit, dat vanaf de Middeleeuwen de noordelijke kerspel- en gemeentegrens van Wilp tot vlak onder Twello liep en nog loopt, doet de vraag rijzen, of de grens oorspronkelijk nog niet verder lag en ook de buurtschap Twello omvatte. De bouw van een kapel daar zou dan aan de godsdienstige behoeften van de bewoners van die buurt tegemoetgekomen zijn. Zoals leter, rond 1376, in de buurtschap Aarde (Wilpse Achterhoek) voor dat doel een kapel verrees. Met dit verschil echter, dat die te Aarde verdwenen is en die te Twello bij kerspelsplitsing tot kerk geworden is.

b.

Anderen zoeken het in noordelijke richting. Volgens ban heeft de moederkerk van Twello in Tule, destijds een buurtschap halverwege ons dorp en Terwolde (ergens in de huidige Spekhoek) gestaan. Zo de amateur-historicus J. Vredenberg in zijn boekje over de geschiedenis van Terwolde en Nijbroek, en daarop voortbouwend Hans Hermsen in zijn eerder genoemd artikel.

De grondslag van hun hypothese is een akte uit het archief van het H. Geestgasthuis, de dato 15 juni 1386, waarin bepaald wordt, dat de pacht van een stuk land in "Heppermeten in het kerspel van der Woelde" elk jaar betaald moet worden in het kerkhof te Tule. Nu wordt geredeneerd: waar alleen nog maar een kerkhof is, moet vroeger een kerk gestaan hebben, het middelpunt van het Tulerkerspel.

Deze kerk had 2 en misschien meer kapellen onder zich: één te Twello en één te Terwolde. J. Vredenburg heeft nu opgemerkt, dat de noordelijke zijbeuk van de huidige Terwoldse kerk, in afwijking van het gotisch karakter van het gebouw, romaanse trekken vertoont. Het is het oudste gedeelte van de kerk. Het zou wel eens de kapel kunnen zijn, die destijds tot het Tulerkerspel behoorde. Tengevolge van de bevolkingstoename in de 13e eeuw werd het kerspel gesplitst in een noordelijk en zuidelijk deel.

De kerk van Tule kwam op de grens te liggen en werd nu verplaatst naar Terwolde. Daar werd de bestaande kapel uitgebouwd tot parochiekerk. Het kerspel Terwolde was gevormd. Evenzo kwam de parochie Twello tot stand. De kapel daar werd verheven tot kerk. Die te Tule verviel. In later tijd herinnerde alleen een kerkhof er aan, dat er ooit eens een kerk gestaan had. Tot zo ver deze poging tot verklaring.

Het is een interessante en aantrekkelijke hypothese. Maar wel met een smalle fundering. Er is alleen maar dat bericht over een kerkhof. Verder is er van een kerk in Tule niets bekend. Het kan even goed een kapel geweest zijn. Het blijft gissen.

Toch is een en ander het overwegen waard. Het zou kunnen zijn, dat een oude relatie van Twello met Tule voortleeft in de naam van ons dorp, Het is opmerkelijk, dat nog in 1336 in een akte, waarin duidelijk het kerspel Twello bedoeld wordt, sprake is van het Tuenlerkerspel. En dat in 1350 sprake is van een pastoor in Tuelloe (Twello). Heeft de combinatie Tule en -lo via Tuenlo, Twenlo of via Tuelloe geleid tot Twello? Waarbij de uitgang -lo bos betekent, of precieser: open bos, met open stukken. Het duidt op een wisselend landschap hier: bos met wei, akker, ook woeste grond en hier en daar een kolk. Maar dit zijn opmerkingen terzijde.

c.

Nu is er wat betreft de oorsprong van de kerk te Twello nog een derde mogelijkheid. We kijken nu in oostelijke richting, over de rivier. Daar ligt Deventer, waar Lebuïnus in de achtste eeuw al een kerk bouwde, waar in de 10e eeuw de bisschop van Utrecht tijdelijk resideerde en waar hij hof en kapittel stichtte, een stad met een sterke uitstraling, economisch, geestelijk en kerkelijk.

Daar woonde de archidiaken, die namens de bisschop ook een deel van de Veluwe langs de IJssel bestuurde. Is de kerk (kapel) van Twello vanuit Deventer gesticht? Was de Lebuïnuskerk haar moeder? Het lijkt voor de hand te liggen, maar ook hier rijzen vragen: indien de veronderstelling juist is, hoe kan dan bij G. Dumber (in "kerkelijk en Wereldlijk Deventer") te lezen staan, dat ooit eens (een jaartal wordt niet genoemd) de kerk van Twello aan het kapittel van de St. Lebuïnuskerk geschonken werd? Zij was toch al dochterkerk? En dan nog iets: uit kerkelijke documenten blijkt, dat zij slechts voor de helft aan het kapittel geschonken werd. Er was een medebezitter: de graaf (later hertog) van Gelre. Graaf en kapittel oefenden bij toerbeurt het collatierecht (dat is het recht een pastoor te benoemen) uit, al zal het kapittel als kerkelijke instantie altijd wel het laatste woord gehad hebben.

Van wanneer dateert die relatie tussen Twello en de graven van Gelre? Wij weten dat een van hen rond 1290 vaste voet kreeg op de Veluwe, ten koste van de bisschop van Utrecht. Hij beschouwde voortaan dit gebied als zijn Leen en verwierf er zich steeds meer inkomsten en rechten of eigende zich rechten toe. Was een van de graven op een of andere manier betrokken bij de kerkstichting in Twello? Of stammen hun rechten uit later tijd? Wij weten het (nog) niet. Drie mogelijkheden van het ontstaan van parochie en kerk zijn nu besproken. Voortgaande bestudering van arciefstukken zal wellicht meer klaarheid brengen. Wordt vervolgd. (D. Lekkerkerker)

BRIEV'N va Gradus Struuk'nkamp

Op de Moez'nburg - bie 't maak'n van 'n zinkputte - groev'n wie onlangs een heel pezeel munitie op. Dur was Van alles bie en heel wat leu kwaam'n kiek'n en kond'n dut wat van gebruik'n. Hannus had ok 'n beste bult in de loodse ligg'n. "Sol nog we te paste könn'n komm'n", zei e, "ie kont nooit weet'n en da kuj neet".

Ut is a we duuz'nd jaor gebruik, dat ut volk van de Moez'nburg en de Struuk'nkamp samen 't olde jaor uutzit. Dissen aovend zoll'n wuulle bie Hannus en Mina komm'n. Wie drinkt dan een beste borrel, praot 'n bettien, eet'n moos en daorna euliekrapp'n. Heel plezierig meest'ntied.

Ma Hannus waa de heel'n aovend drok en kon neet op 'n stoel bliev'n zitt'n. "Wat maak ie toch?" zee de vrouwe, ma hee zee niks en was gangs. Eindeluk - een kwartier veur tied - kwanme zitt'n.

Hee zett'n de kruuke an de hals, want hee was heel wat achter en hee zei:

"Ie zölt wé mark'n, wak edaon heb", Eff'n later schaofe ut raam lös.

Toon de steertklokke begon te jengel'n, heurd'n wuulle een beeschtig zwaore slag. Ik schaote van un stoel, Hanna versleuk zich in een glas brandewien met suuker en Mina wier ze bleek as een liek, ma Hannus zee: "Schrikt ma neet leu, zo komt dur twaalf".

Vanachter de gediën'n zaag'n wuulle hoe rondom ut huus van de schut bliksum-straol'n uut de grond schaot'n. Ut was heel van belang. Na een laatst'nen verschrikkelukke slag, zat dur daor gin roete meer in de keet.

"Zo", zee Hannus, noe wét de katt'nmepper dat ut niejaor is. Ma dat die tankmien'n zo knald'n hak neet edach."

S'anderen daags ontmoett'n wie de schut. "Gezegend niejaor schut!" zee Hannus.

"Wan lawaai vanach. Ie zoll'n wa maak'n en da zouj". De schut zee niks, ma wé kwam'n dut leu van de pelisie. Ze vertrokk'n onverrichter zaak'n, want de vingerafdrukk'n waar'n in de lucht evloog'n.

Nao un weke weer bezoek. Noe va de mienoprimuminsdiens. En die vonn'n heel wat.

Bie Gaitjan Kruutmoes sting een vat met kruut naos ut fenuus, watte gebruik'n veur de anmaak. Jan Peerdekuule har granaat'n as fundering veur de loodse en zien vrouwe schietkatoen as wasliendraod. Toen ze bie van Gortel op de dèle kwamm'n, ging'n ze umsgeliek in volle dekking, want Koba stamp'n de wasse met 'n pantservuust en Zwarta Diene gebruikte een tankgranaot as beddekruuke.

's Aovends zett'n se dee op fenuus en asse heite genog was

En dach ie noe, dat ze ut waardeer'n, dat wuulle dat oorlosspun zo nuttig gebruukt'n, dat wuulle om zo te zegg'n zwaard'n ummesmeed'n in ploegiezers.

Alles wier in beslag enomm'n. 't Was zunde!

En zo ziej, daaj merakels vremde ding'n bie de Moez'n barg en de Struuk'nkamp kunt metmaak'n.

ZO MAAR WAT GEDACHTEN OVER NAMEN.

Deel 2.

Met heel veel belangstelling las ik in het orgaan Kronijck het artikel "Zo maar wat gadachten over namen" van Aart van de Meester, aangezien ik ook de betekenis van voor-, familie-, plaats- en waternamen uit liefhebberij naga.

Gaarne wil ik daarom enige opmerkingen maken over enkele namen, die in bovengenoemd artikel besproken worden.

Wat de familienaam Zomer en Winter betreft, het is nog de vraag of deze wel aan jaargetijden ontleend zijn, want de naam Zomer kan ook ontleend zijn aan de oude mansvoornamen Suomar, Sumar, Somar en Somer. En wat de familienaam Winter betreft: een oud-germaanse voornaam is Winter en de namen Winters en Winterink zijn hiervan afgeleid. De familienaam Lente kan afgeleid worden van de oude mansvoornaam Lante, Lanto, Lando. De vrouwelijke afleiding hiervan is Lente. Van die naam Lente zijn afgeleid de familienamen Lentink en Lentelink. De familienaam Herfst kan, evenals het Duitse Herbst, aan het betreffende jaargetijde ontleend zijn, maar zeker is dit niet.

Dat iedereen tijdens de Franse bezetting een vaste familienaam moest aannemen, is juist. Maar zo ver men nog geen familienaam had, mocht men zich niet noemen naar zijn woonplaats of naar waar men geboren of afkomstig was. Dit was uitdrukkelijk bepaald bij Keizerlijk Decreet van 18 augustus 1811 waarin o.a. het volgende voorgeschreven was.

Les noms de ville ne seront point admis comme noms de famille (De namen van steden zullen niet als familienamen toegelaten worden). Dus de familienamen als plaatsnamen zijn al van vóór 1811. Op 1 oktober 1838 werden alle Franse Decreten afgeschaft en vervangen door het Burgelijk Wetboek.

Dat er in die tijd veel dwaze familienamen ontstonden vindt zijn oorzaak ook in het feit dat de bevolking dat ook zag als Franse nieuwlichterij en dus gaf men maar een naam op al was die soms ook nog zo dwaas. Zo in bijv. de familienaam Efdee in 1811 ontstaan en wel als volgt. Iemand heette Frederik Dirkszoon, bij afkorting F.D. en die koos toen als familienaam de naam Efdee naar de beginletters van zijn naam en die van zijn vader. Maar men heeft er destijds geen rekening mee gehouden dat, toen de Fransen verdwenen waren, de Franse Decreten nog van toepassing bleven en, zoals eerder gezegd pas in 1838 werden afgeschaft. Maar tegenwoordig kan men er soms ook wat van maken, getuige het feit dat in 1974 in Leeuwarden een zoon is geboren, die als voornamen de voornamen van zijn 17 (zeventien!) ooms meekreeg. We hebben een echte familieband, zei de vader destijds.

Dat er zoveel familienamen zijn die afgeleid zijn van dieren, bomen of planten kan ook zijn dat die ontleend zijn aan de gevelstenen van huizen en uithangborden van herbergen. En hierbij wil ik het laten. Ja, toch nog één opmerking. Men moet het in het artikel genoemde boek wel met enige reserve lezen.

(Deventer - A.J. de Weerd).

DE MIDDELBURG; EEN BIJDRAGE OVER DE HISTORIE VAN EEN GIETELSE BOERDERIJ.

Maart j.l. is de verbouwing begonnen van boerderij de Middelburg te Bussloo. Hoewel de tegenwoordige boerderij, die wordt verbouwd tot café-restaurant, pas dateert uit de vorige eeuw, voert de historie van de Middelburg als boeren-nederzetting zeer ver terug in de tijd.

GEWAARD ERF.

De Middelburg behoorde namelijk tot de zogeheten gewaarde erven van de mark Gietel. Dit betekende onder meer dat aan het erf het recht was verbonden op het gebruik van een zeker deel (het waardeel) van de gemeenschappelijke woeste grond in de buurtschap, in dit geval het Gietelsche Veld, waar de Middelburg aanvankelijk midden ("middel"-burg?) op lag. Men meent tegenwoordig dat deze gebruiksrechten hun ontstaan vonden in het streven van de boeren in de buurt om het gebruik van de woeste grond in hun omgeving aan banden te leggen. Van deze woeste gronden betrokken zij immers de middelen (hout, turf, plaggen), noodzakelijk voor hun bedrijfsvoering; en die zou in gevaar komen bij een onbeperkt gebruik van de woeste gronden. Daarom, zo is de gedachte, organiseerden de boeren zich in een buurtgenootschap, de marke en verdeelden zij de gebruiksrechten op de gemene woeste grond onder de op dat moment bestaande erve. Dit proces speelde zich af omstreeks 1100-1200; en aangezien nadien vrijwel geen nieuwe boerderijen tot de kring van gewaarde erven werden toegelaten, is wel denkbaar dat een gewaard erf als de Middelburg al omstreeks 1200 zal hebben bestaan. (Voor een overzicht van de gwaarde erven van Gietelo, zie bijlage). Terzijde zij overigens opgemerkt dat een zodanige ouderdom, gelet op de nederzettingsgeschiedenis van Gietelo, niet als uitzonderlijk hoeft te worden beschouwd.

WILPS LEEN.

De Middelburg stond in een zogenaamde leenverhouding tot het Huis te Wilp. Dit was evenmin uitzonderlijk; vele goederen in Wilp, Voorst en omgeving stonden in zo'n verhouding tot het Huis te Wilp en vormden met elkaar de zogenaamde leenkamer van het Wilpse Huis, een verdwenen slot op de Wilpse Klei. Wie alle Wilpse leengoederen in kaart brengt kan zich nu nog een aardig beeld scheppen van de wijde invloedssfeer, die in de Middeleeuwen in onze streek van het Huis te Wilp uitging. De leenverhouding tussen de Middelburg en het Huis te Wilp kwam er tena lange leste op neer dat bij elke eigendomsoverdracht van de Middelburg de nieuwe eigenaar een bapaalde som aan de leenheren van Wilp moesten voldoen, het zogenaamde heergewaad.

Oorspronkelijk lag in die betaling de erkenning opgesloten van de relatie van gezag en dienstbaarheid, die ooit bestond tussen het Huis te Wilp en de vele Wilpse leengoederen. Maar gaandeweg verschraalde dit tot een inhoudsloze betaling van gelden, door J. Vredenberg ooit wel vergeleken met onze tegenwoordige successierechten. De overdracht der leengoederen werd steevast bijgehouden in zogenaamde leenboeken. Helaas zijn, op één na, alle leenboeken van het Huis te Wilp zoekgeraakt, zodat we langs deze weg weinig meer aan de weet kunnen komen over de oudste historie van de Middelburg.

SPIJKER MIDDELBURG.

Reeds in de tijd, waarin voor het eerst meding wordt gemaakt van haar bestaan, was de boerennederzetting de Middelburg eigendom van gegoede stedelingen uit Zutphen en Deventer. Daarmee in verband staat het feit dat de Middelburg, behalve uit een boerenhuis, tevens al vrij vroeg bestond uit een ruime burgerbehuizing, het herenhuis of spijker Middelburg of Middelborg.

Spijkers kwamen hier vroeger veelvuldig voor. Van oorsprong waren het hoge schuren voor de opslag van graan. Zo had het verdwenen klooster Monnikhuizen bij Anrhem ooit een spijker in Nijbroek, waar het graan werd opgeslagen dat het convent jaarlijks op St. Maartensdag ontving uit haar rijke landerijenbezit te Nijbroek. Voor hetzelfde doel stond in de Middeleeuwen in het dorp Voorst een spijker van de Abdij van Prüm, die elk jaar aanzienlijke korenbrengsten uit goederen onder Voorst genoot. En op de Gate bij Twello stond ooit zo'n spijker van het Grote of Heilige Geestgasthuis uit Deventer.

Gaandeweg veranderde, speciaal in de IJsselstreek en in tegenstelling tot de gebieden in Oost-Nederland, de oorspronkelijke betekenis van het begrip spijker volkomen. Het kreeg in onze omgeving de betekenis van een herenhuis bij of gebouwd aan een boerderij. Veelal werden ze, zoals het spijker de Middelburg, bewoond door gefortuneerde lieden uit de stad, die dan de bijhorende boerderij verpachtten. Gelegen nabij Deventer en Zutphen kende het ambt Voorst tal van zulke spijkers. Avervoorde in de Vecht en het Hartelaar op Teuge zijn er nog mooie voorbeelden van, maar de meeste spijkers zijn allang verdwenen; zoals die bij de Snauwert (Voorster Klei), de Beukelaar (Teuge), de Bredeelaar, Sonnenberg, Sluinen en de Gemene Paal (Wilp), de Basselt en de Hinde (Twello) en de Scherpenhof (Terwolde). En soms herinnert nu alleen een bewaard gebleven veldnaam, zoals de Spijkerkamp bij de Oye op de Wilpse Klei, nog aan hun vroegere bestaan.

STAMHUIS KUTTSCHRÜTTERS.

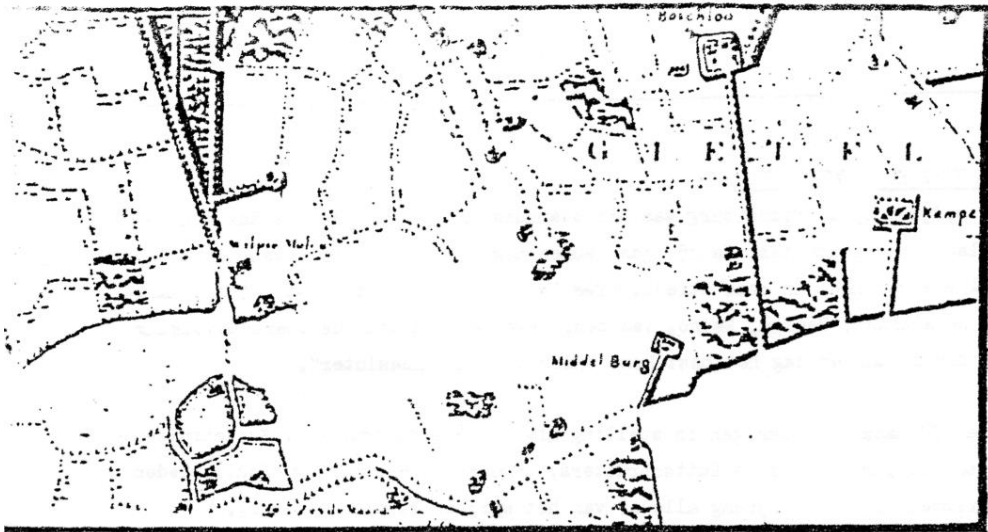
Het spijker op de Middelburg was het stamhuis van de Nederlandse tak van het geslacht Kuttschrütter. Na 250 jaar wonen nog immer vele leden van dit katholieke geslacht in onze streek, (Twello, Wilp, Terwolde, Olst, Wijhe, Raalte, Schalkhaar, Heeten, Heino, Vaassen, Deventer), alwaar de boerenbevolking hen sinds jaar en dag het best kent onder de naam "Koesluter".

Hoewel de naam van sommigen in spelling afwijkt (Kuttschruitter, Kutschrüter, Küttschreutter) zijn alle Kuttschrütters, ongeacht die spelling, familieleden en stammen zij in oorsprong alle af van het spijker op de Middelburg.

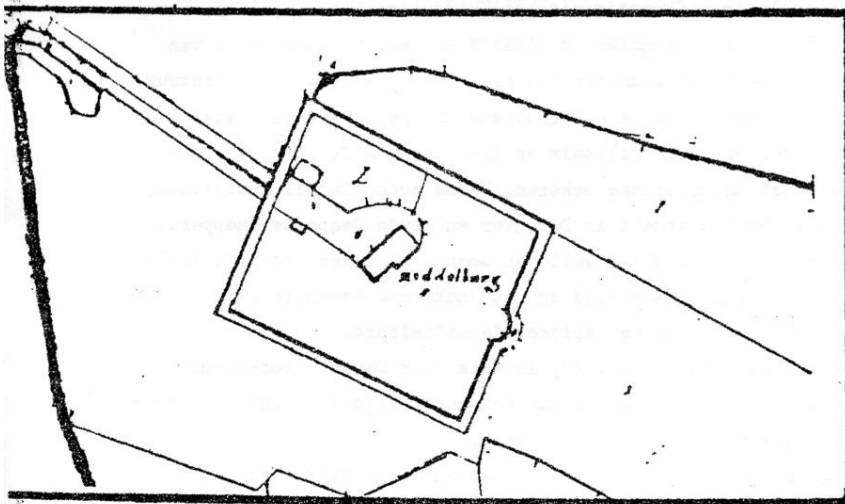
Het geslacht Kuttschrütter, afkomstig uit het Zuidduitse Katschenreuth, verwierf in de 16-17e eeuw groot aanzien in Silezië en Saksen, waar leden van het toen Lutherse geslacht het brachten tot zeer hoge geestelijke en bestuurlijke posities en vertoefden in de allerhoogste kringen. Maar een latere telg, Daniël Kutzschreiter, werd militair en liet zich na de slag bij Malplaquet in 1709 tot het katholicisme bekeren. Diens zoon, Daniël Fredericus, belandde in 1714 als legerluitenant in Deventer en huwde Jeanette Knoppert, wonend op het Hackforts Veenhuis in Twello en dochter uit een mogelijk adellijk Overijsels geslacht. Het paar trad op het Hackforts Veenhuis in het huwelijk en betrok enige jaren later het spijker de Middelburg.

Vermoedelijk gebeurde dit omstreeks 1720, in welk jaar Daniël Fredericus Coetsreuter middels de traditionele betaling van een anker wijn zijn intrede deed in de kring van erfgenamen van de Gietelse mark.

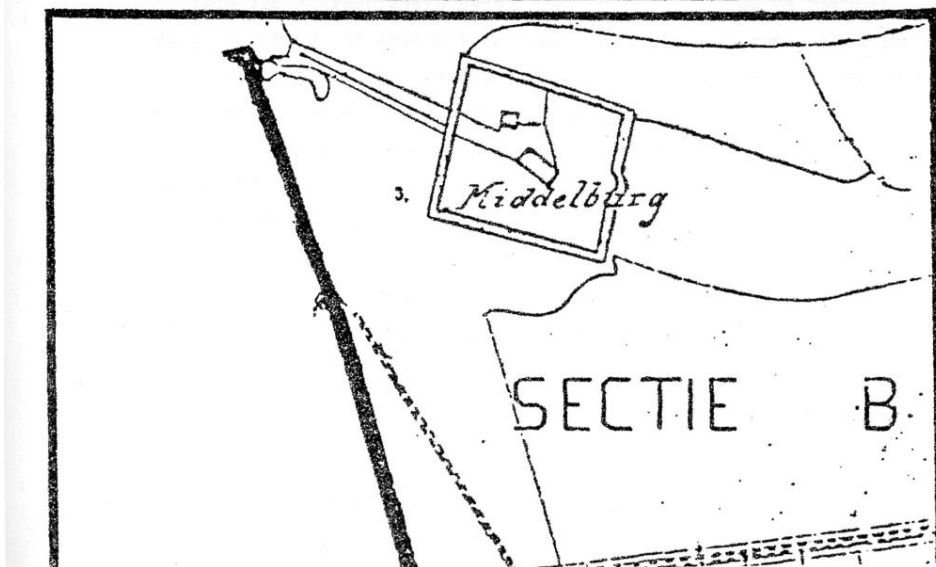
Op de Middelburg groeiden tien kinderen op. Daarvan zou echter slechts één zoon, Zeno, trouwen en wel in 1769 met een boeren(dienst)meisje uit Olst. Het huwelijk, zeer tegen de zin van de familie, zou bepalend worden voor het latere boerenkarakter van het geslacht Kuttschrütter, zoals wij dit thans nog kennen. Al kort na zijn huwelijk nam Zeno namelijk ontslag als lagerkapitein en vestigde zich als hereboer op de Sonnenberg, een vanouds bekende boerderij met spijker aan de Sonnebergstraat in Wilp-Achterhoek. Daar werd onder meer zoon Gerardus geboren, die in 1809 het erve Arnhems Goed (aan de Terwoldseweg in Twello) kocht en de verdere basis legde voor het boerengeslacht Kuttschrütter in onze streek. De Middelburg, stamhuis van de Kuttschrütters, raakte al in 1789 in andere handen, maar zowel de Sonnenberg als Arnhems Goed worden tot op de dag van vandaag bewoond door leden van het geslacht Kuttschrütter.

Afb. 1:
situatie
in 1789

Afb. 2: situatie
omstreeks 1830

Afb. 3: si-
tuatie om-
streeks 1890

BORG OF BURG.

Het spijker op de Middelburg moet al vrij oud zijn geweest. Het bestond al in 1643, toen de Deventer stadssecretaris Kondewijn er de eigenaar van was en voor het hele goed belasting moest betalen over twee behuizingen. Ook in de 16e eeuw zal het al hebben bestaan, toen de Middelburg toebehoorde aan de adellijke Zutphense familie Kreynck. Bekend is dat Johan Kreynck in 1596 een brief schreef van "uut de Middelborch". Maar goed mogelijk is dat het spijker nog veel ouder was en een Middeleeuwse voorganger heeft gehad. Het achtervoegsel -burg of -borg, in de Middeleeuwen wel gebruikt ter aanduiding van een versterkt (militair) huis, kan daar wellicht op duiden. Zekerheid hieromtrent ontbreekt echter ten enen male. Bovendien kan het achtervoegsel -burg of -borg bij de Middelburg een verhaspeling zijn van het achtervoegsel -berg, veelal gebruikt ter aanduiding van een hoge(re) ligging in het land.

Erg aannemelijk lijkt dit overigens niet, want de uitgang -borg (borch, borrigh) komt bij de Middelburg al vrij vroeg voor. Opmerkelijk in dit verband is dat in het Haardstedenregister van 1749 de boerderij staat aangeduid onder de naam de Middelberg, terwijl het herenhuis staat vermeld als Middelborg.

AFBRAAK.

Het spijker de Middelburg bestond nog in 1818. In dat jaar werd het erve de Middelburg, bestaande uit "een bouwmanhuis met spijker, varkensshot, schuur en twee bergen" tijdens een veiling in logement de Maan in Deventer voor 12.000 gulden gekocht door J.W.A. baron van Wijnbergen, die er zijn landgoed Bussloo mee uitbreidde. Tot de aankoop door de Recreatiegemeenschap Veluwe is de Middelburg daarna deel blijven uitmaken van het landgoed van het geslacht Van Wijnbergen.

Gelet op de minuutplan van Bussloo (afbeelding 2) zal het spijker op de Middelburg hoogstwaarschijnlijk al vóór 1830 zijn afgebroken; op deze kaart, stammend uit 1830, komt immers nog slechts één boerenbehuizing met bijbehorende opstallen voor, in de kadstrale omschrijving samen aangeduid als "huis met erf". Deze enkelvoudige omschrijving maakt het onaannemelijk dat de opstal, op de kaart ingetekend vlakbij de gracht, het oude spijker de Middelburg zal zijn geweest. Evenmin is aannemelijk dat het spijker bij de boerderij was aangebouwd en daarmee bouwkundig één geheel vormde; in tal van oudere stukken is namelijk uitdrukkelijk sprake van het bestaan van twee afzonderlijke behuizingen. Het meest aannemelijk blijft dus dat het spijker in 1830 al was verdwenen, zodat we vooralsnog slechts kunnen blijven gissen naar de locatie van

het oude spijker. Bemerkenwaardig in dit verband is overigens nog een tijdschriftartikel uit de eerste helft 20e eeuw, waarin wordt medegedeeld dat in de grond "bij" de huidige boerderij nog steeds grote kelders van het voormalige spijker zouden zijn te vinden. De vindplaats wordt echter niet nader aangegeven; en bovendien valt niet uit te sluiten dat de hierbedoelde kelders niet behoorden bij het oude spijker, maar bij de vroegere boerenbehuizing op de Middelburg.

Die oude boerderij, nog voorkokend op de kaart van 1830 en gebouwd en noord-zuidrichting (zie afbeelding 2) werd eveneens in de vorige eeuw afgebroken. Op vrijwel dezelfde plek, maar dan in oost-westrichting, werd nadien de tegenwoordige boerderij de Middelburg gebouw (afbeelding 3). Deze dateert, blijkens een sluitsteen aan de achterzijde, in elk geval deels en wellicht geheel uit 1863 al is bij de bouw wellicht gebruik gemaakt van ouder materiaal. Blijkens evengenoemd, tijdschriftartikel zou de boerderijaankomst nog een verdieping hebben gekend, maar een bevestiging hiervan bleek vooralsnog niet te vinden.

De boerderij werd laatstelijk gepacht door de familie de Haan, thans nog wonend te Bussloo. Gedurende drie generaties bewoond deze familie de thans te verbouwen boerderij de Middelburg.

(mr. J.H. Hermsen)

(BRONNEN: Minuutplan Bussloo; wegenkaart gemeente Voorst; Arch. Staten van Veluwe; W. Kuttschrütter, Van Oder tot IJssel; L.A.J.W. Sloet., De Hof te Voorst; Arch. Grote en Voorster Gasthuis; not. arch. Deventer; Marckenboek van Gietel; recht arch. Veluwe; Leenboekregister van Gelre; leenboek van Wilpj; B.H. Slicher van Bath, Mensch en Land in de Middeleeuwen; J.L.A. Kramer, Een land van spijkers.) (Auteursrecht voorbehouden aan de schrijver)

**HET BESTUUR VAN DE OUDHEIDKUNDIGE KRING WENST U ALLEN EEN
PRETTIGE VACANTIE**
